

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

БОРИС ОЛІЙНИК – ПОЕТ І ПОЛІТИК

До 70-річчя від дня народження Б. Олійника, українського поета

Методико-бібліографічні матеріали

Харків - 2005

“Ти весь у слові, як у сповитові,
З коліски до калини при горбі...
І вже коли ти похитнувся у слові,
Вважай, що похитнувся у собі?”

Б. Олійник.

Твори Бориса Олійника, за словами О.Гончара, «позначають творчі звершення того бурхливого, щедро обдарованого покоління, яке разом із старшими письменниками забезпечило українській літературі довготривале і нині цілком почесне місце».

У книгах письменника розкривається індивідуальний, глибоко одухотворений світ нашого сучасника, який у складних протиріччях буденності настійно відшукує джерела людськості і суспільного поступу. Поета не приваблює надмірна монументальність і помпезність, він залишається у колі звичайних людських подій і фактів, таких безумовних моральних цінностей, як Батьківщина, Мати, Земля, Хліб..., він глибоко переживає плинність і минуцність людського віку, осмислює іноді болючі в своїй основі зв'язки між поколіннями. Але в цей, здавалось би, не прикрашений поетичними принадами світ, може легко увійти сивий юнак з перебитим крилом і стати не тільки реальним символом – протестом проти підлоти і жорстокості.

Визначні риси творчості Б.Олійника – громадський неспокій, патріотизм, турбота про долю рідного народу – про його “хліб і пісню”.

Афористичність, виразність і прозорість, простота словесної палітри при відображенні найскладніших явищ та почуттів переконливо виділяють в сучасному літературному процесі поезію Бориса Олійника – письменника, академіка, народного депутата України, лаурета Національної премії ім. Г.Сковороди та багатьох інших премій.

Борис Ілліч Олійник народився 22 жовтня 1935 року в с. Зачепилівка Новосанжанського району Полтавської області. У 1958 р. закінчив факультет журналістики Київського університету. Працював у редакціях газет і журналів, заступником голови правління Спілки письменників України. З 1976р. – секретар правління Спілки письменників України, голова правління Українського Фонду культури з 1987. Побував майже в усіх “гарячих точках” міжетнічних конфліктів колишнього Союзу. Нині - народний депутат України, віце – президент Парламентської асамблеї Ради Європи. Дійсний член Національної академії наук України та Міжнародної Слов'янської академії.

Друкуватись почав ще в школі. Перший вірш було опубліковано 1948 року. Борис Олійник – автор понад 40 книг віршів, есе, статей, які виходили в Україні, в усіх республіках СРСР, перекладались російською, чеською, словацькою, болгарською, польською, сербською, румунською, італійською та іншими мовами.

З метою популяризації творів Б.І.Олійника пропонуємо провести в бібліотеках книжкові виставки, читацькі конференції, літературно – музичні вечори, вікторини під такими назвами :

“Віхи життя і творчості”

“ У дзеркалі слова”

“ Вірю в пам'ять і серце людське”

“ Повага до живого”

“ Чому навчив Чорнобиль?”

“ Очима совісті й добра”

“ Не випадати з ріки часу”

“ Борис Олійник: лірик, романтик, публіцист”.

“ За все і всіх триматиму одвіт”

“ Не похитнутися у вірі і слові.”

У дзеркалі слова
Книжкова виставка

Розділ 1. Над усім спочатку було слово...

І вже коли ти похитнувсь у слові,
Вважай, що похитнувся у собі.
Б.Олійник.

Розділ 2. Поезія є совістю слова.

Ціна словам однакова од роду:
Чи присягаєш на вітрах сторіч
При свідкові у вірності народу,
Чи другові, без свідка, віч – на – віч.
Б. Олійник.

Розділ 3. Полум'я правдивого слова.

Єдина й кара у фатальні дні
Чекає на відступника у слові,
Яким поклявсь Отчизні на призові
Чи матері у тихій таїні.
Б.Олійник.

“ Не випадати з ріки часу”

Книжкова виставка

Розділ 1. Вірю в пам'ять і серце людське.

А щоб людському роду переводу
Не сталося в баюрах забуття,
Ти слово “Пам'ять” в генетичнім кодї
Закарбував.
І тим почав життя.
Б. Олійник.

Розділ 2. По – земному – про високе.

Бо чистий сам, хоч одягайте німб.
О, не врятує білина манжети!
Бо з миті, як на світ родивсь, поете,
Ти вже за все відповідаєш в нім.
Б. Олійник.

Розділ 3. На спокій права не дано.

Для того і дорога, щоб іти...
Б. Олійник.

“ Борис Олійник: лірик, романтик, публіцист”.

Літературний вечір – портрет

Ведучий 1. Кажуть, що кожний справжній поет усе життя пише свою єдину книгу, головним персонажем якої є його ліричний герой, а в ньому, як у випуклій лінзі, фіксується художній образ цілого покоління. Поезія Б.Олійника – переконливий приклад такого втілення в долі ліричного героя, в його духовному світі долі цілого покоління, на плечах якого лежить сьогодні турбота про майбутнє нашої планети. Ліричний герой поета вбирає у своє єство лицарську волелюбність далеких предків, революційні традиції героїзм батьків і старших братів, які будували наше суспільство і відстоювали його в боях проти фашизму, вбирає, - щоб передати історичну пам'ять нащадкам. Уже з перших своїх збірок поет постав перед читачем як співець героїчної теми.

Читець.

Я б вибрав найвищу почессть:
У чистім і чеснім бою
На чорному мармурі ночі
Зорю записати свою.

Б.Олійник.

Ведучий 2. Б.Олійник міг би сказати про себе словами Д.Томаса: “Людина моя метафора”. В кожному його вірші – любов до людини. Він хоче бачити людину чесною, вільною, гордою. Масштабні історичні катаклізми, долі мільйонів людей – ось що завжди цікавить поета, в ім'я чого він береться за перо. Тема народу стала його внутрішньою ліричною темою; об'єктивне сприймається суб'єктивно, через ”я”. Навіть вірші про матір, інтимні твори чи сільські малюнки подаються на тлі епохи, скрізь і в усьому присутнє повітря часу. Поет постійно веде діалог з минулим і ніколи не пориває зв'язку з традицією, знаходить в собі творчу відвагу і силу, щоб приєднатися до неї, включитися в розмову великих поетів минулого, впрягаючись в той самий віз, який тягли до нього.

Читець.

В день ясний і в ночі горобині,
В рідній чи в далекій стороні –
Ти в моєму серці, Україно,
Думою Шевченка гомониш.

Б.Олійник.

Ведучий 1. Поет прагне саме сьогодні донести до читача свою наболілу думку, саме сьогодні збурити нею його душу, зміцнити його у вірі в непереможність добра. Він, можливо, найближчий серед сучасних літераторів до рівня свідомості українського народу з її злетами і падіннями, з її ілюзіями і розчаруваннями, з її намаганням нарешті явитися світові “з високочолім іменем – Народ!”.

Читець.

Як дорого сплачено право назватись –
Людина;
Як ратно стояв за ім'я своє предківське
рус,
З кострів самозречення сам воскресав
Рюсю.
Як віщо горів і горить, не згоряючи він,
В стражданнях людських допивав чашу
Ісуса.

Б.Олійник.

Ведучий 2. Борис Олійник завжди був свідомий своєї високої місії поета. І завжди відстоював ті свої моральні принципи і світоглядні позиції, які були ним продекларовані ще в ранніх творах і лишилися незмінними по сей день. Любов до життя у всіх його позитивних виявах і формах, що нею переповнена душа поета, надає його поезії оптимістичну силу і розмах. Для нього є дуже важливим точне визначення, особливо добра і зла. Адже від цього може залежати майбутнє людини, світу, суспільства

Ведучий 1. Борис Ілліч – талановитий публіцист, особливо діяльний у 80 – 90 –х рр. (теми. екології, Чорнобиля, питання мови, духовності народу). Внесок поета у розвиток як лірики, так і сучасної ліро – епічної та ліричної поеми незаперечний.

Читець.

“Маючи досить досвіду в політичних баталіях, я міг би вельми вправно поміняти свої світоглядні позиції на догоду кон’юктурі і таким чином забезпечити себе від наскоків розмаїтих опонентів. Дякувати Богові, я не скористався жодною з цих можливостей: не переступив друзів і недругів, не ухилився від громадського обов’язку, не витер чоботи об знамена, під якими наші прадіди, діди та батьки захистили нас від коричневої чуми”

Б.Олійник.

Ведучий 2. За творами Б.Олійника “Заклинання вогню”, ”Пам’ять”, ”Доля” проходять вистави. Олійник – співавтор кіносценарію багатосерійного фільму “Тарас Шевченко”. На слова поета написали музичні твори В.Тилик “Мати сіяла сон”, “Тополина вулиця”, “Пісня дитинства”, О.Білаш “Мелодія”, “Ода Полтаві”, І.Поклад “Мамо, вечір догора...”, В.Кирейко “Пісня про матір”, П.Майборода “Луна”, Б.Янівський “Як упав же він” та ін.

Читець. Звучить пісня “Пісня не заблудиться моя” .Слова Б.Олійника, муз. І.Поклад.

Ведучий 1. З перших днів нової югославської трагедії рішуче виступив – у пресі, у Верховній Раді та Раді Європи проти ембарго Сербії. Неодноразово бував у “гарячих точках” Боснії – Герцоговини. Після чого написав есе “Хто із якою метою сатанізує сербів?”. У 1993 році влаштував в Українському фонді культури фотовиставку “Югославська трагедія і доля сербів”. Коли розпочались бомбардування, прибув у квітні до Югославії. По слідах поїздки написав есе “Хто наступний?”, в якому розкрив наміри блоку НАТО. Матеріали на захист сербів і чорногорців опублікував в українській, російській і югославській пресі. У травні – червні 1986 року одним з перших побував у Чорнобилі, в зоні, звідки вів репортажі на ЦТ СРСР і України. Того ж року виступив зі статтею в “Літературній газеті” “Випробування Чорнобилем”, в якій викрив злочинну діяльність тимчасовців.

Ведучий 2. Справжнім творчим досягненням Б.Олійника в жанрі поеми стала „Дорога”. В основі її сюжету – низка епізодів з минулого і сучасного, об’єднаних спільною ідеєю – “Дороги” як символу вічного поривання, символу тих конкретних доріг, які довелося пройти людству на тернистих шляхах історії. Перед читачами постають вражаючі картини – драми людей і драми ідей, проходять цілі галереї образів...

Читець.

...вона б таке їм повідала,
Що ніхто на світі не чув,
Як з – під серця її – повірите!-
Аж чотири дороги течуть.

Попід вербами та повз школу,
Понад цвинтарний вічний сум...

Б.Олійник.

Ведучий 1. Дороги прощань і втрат течуть від сердець чи не з кожної хати в усій нашій країні, волають не допустити повторення страхіть війни...Така вже особливість творчого обдарування Олійника, що його ліричний герой не мислить себе поза часом і поколінням – він шукає генеалогії свого роду й народу, тих витоків духовності, на які може спиратися сучасна людина. Минуле проходить крізь самого поета, наповнює кожен його помисел і вчинок.

Читець.

З глухих кутків діставши древні посохи-
Бамбукові, тернові, під горіх,-
Ішли філософи, брели філософи
Шукать начало пройдених доріг.

Б.Олійник.

Ведучий 2. Мотив пам'яті як єдності особистості й народу втілює ідею зв'язку часів, пронизує всі поеми Б.Олійника. В поемі „Сковорода і світ, його ліричний герой прагне взяти собі в душу всю повноту духовних надбань минулого як законний спадок, котрим можна пишатися перед світом і який належить передати нащадкам. Український поет відстоює думку про те, що здобутки його народу, його культури невіддільні від досягнень інших народів і є часткою загальнолюдської культури.

Читець.

Ще не було Чорнух ані Полтави,
Батий ще не збирав свою орду,-
Та вже слов'янство здобулось на право:
Подарувати нам Сковороду.

Б.Олійник.

Ведучий 1. Визначним літературним, політичним і культурним явищем на Україні в кінці 90-х є поема Б.Олійника “Трубить Трубіж”. Це перший масштабний поетичний твір в нашій літературі, де автор, проглядаючи глибоку історію, беручи уроки ще з часів татарської навали, в філософських думках осмислив національні, соціальні й духовні зрушення на Україні на зорі третього тисячоліття. Осмислив, як вірний син її, як учасник цих подій, як людина, що в сумнівах своїх все – таки бачить “куди крутиться історія”.

Читець.

На цій межі не місце перезовам.
Усе дрібне розвіємо, як дим:
Ми маємо стати чисті перед Словом,
Як перед Сином у вінці терновім
І материнським образом святим!

Б.Олійник.

Ведучий 2. Бориса Олійника, як рідко кого з наших поетів, можна без перебільшення назвати “поетом – красномовцем”. Такий він і в своїх програмних віршах, і в своїх поемах. Його внесок в мовну скарбницю важко переоцінити. У процесі формування високих людських якостей важливу роль відіграє література. Повага до живого, вміння співчувати, любов до природи – риса, притаманна справжній людині, і формувати її допомагають твори Б.Олійника.

Список літератури

- Бурбан В. Поэтическая планета Б.Олейника: [Поэт и его поколение: Влияние политики на его творчество] / В.Бурбан // Зеркало недели.-2004.-17апр.(№15).-с.13.
- Борис Олійник – поет і політик: [До 60- річчя від дня народження] // Уряд.кур'єр.-1995.-21жовт.
- Бурсов Г. Протоколи полтавського мудреця:[Про кн. Б.Олійника “Два роки в Кремлі”] //Независимость.-1992.-28 листоп.№149.-С.4.-Рос.
- Дума про місто: Поема / Б. Олійник.- К.:Веселка,1982.-47с.
- Олійник Б. «За все і всіх триматиму одвіт»: [Бесіда з поетом] // Комуніст.-2000.-19 жовт.-с.3.
- Заклинання вогню: Поезії / Б. Олійник.-К.:Молодь,1982.-47с.
- Клочек Г. Синівський пам'ятник матері : [Про поезію Б.Олійника] //Дніпро.-1987.-№6.-С.115-123.
- Кудрявцев М. “У гиблій час глобального бесплоду...”[Роздуми над поезією Б.Олійника]/ М. Кудрявцев// Дніпро.-2004.-№5/6.-С.120-141.
- Новиченко Л. Поет... він і є поет / Л. Новиченко // Демократична Україна.-1995.-19жовт.
- Олійник Б.І. Вибрані твори: В 2-х т./ Передм. О.Гончара.- К.:Дніпро,1985.
- Олійник Б. «Не випадати з ріки часу...»(Бесіда з поетом Б.Олійником// Дніпро.- 1986.-№9.-С.78-88.
- Поеми / Передм. М.Ільницького.- К.:Дніпро,1983.-183с.
- “Поет мислячий, гострий, глибокий”: (До 60 – річчя з дня народження Б.Олійника)//Дивослово.- 1995.-№10-11.-с.61-63.
- Політика політикою, а перша любов- це таки поезія: (Записав В.Гаман)//Віче.-1997.-№4.-с.105.
- Сива ластівка: Поезії про матір.-2-е вид.,доп.-К.:Веселка,1984.-102с.
- Стою на землі: Вірші та поеми.-К.:Криниця,2003.-696с.
- Цеков Ю. Дорога серед зелен – трав...(Спогад про молодість поета: Б.Олійнику-60)//Вісті з України.-1995.-№39.-с.5.
- Шевченко М. Життя без права на помилку: (Про нову книгу віршів та поем Б.Олійника «Трубить Трубіж») // Дем. Україна.-1999.-23лют.-с.3-4.
- Щербак Ю., Олейник Б. Проза життя:(Диалог укр. писателів Ю.Щербака и Б.Олейника / /Сел.жизнь.-1989.-2сент.